
גמלאות – פעילות ומגמות

3

הגמלה להבטחת הכנסה – כללי

חוק הבטחת הכנסה נועד להקנות רשת ביטחון אחרונה למשפחות שאין להן הכנסות מעבודה או ממקורות אחרים או שהן בעלות הכנסות מועטות. החוק, שנכנס לתוקפו ב-1982, שילב במסגרת אחידה את תמיכות הסעד ששילם בעבר משרד העבודה והרווחה ואת תשלומי ההטבה הסוציאלית ששילם הביטוח הלאומי לקשישים ולשאיירים. התשלומים ממומנים על-ידי אוצר המדינה.

תנאי הזכאות

הגמלה להבטחת הכנסה מיועדת לתושבי ישראל בני 20 ויותר, החסרים מקור קיום, או שהכנסתם אינה מגיעה לרמה המוגדרת בחוק, והיא משולמת למשפחה (יחידים או זוגות, עם או בלי ילדים). בדרך כלל, על תובע/ת הגמלה ובן/בת זוגו (אם יש) לחפש עבודה באמצעות שירות התעסוקה, כלומר לעמוד במבחן תעסוקה, אלא אם כן החוק פוטר אותם מכך.

סכום הגמלה נקבע באחוזים מה**הסכום הבסיסי**¹ בהתאם להרכב המשפחה ומספר הילדים. למשפחות עם ילדים משולמות תוספות בעבור ילד אחד או שני ילדים ויותר – עם הגמלה להבטחת הכנסה, ובעבור שלושה ילדים או ארבעה ילדים ויותר – עם קצבת ילדים.

שיעורי הגמלה עולים בגיל 55 עד גיל הפרישה. מי שהגיע לגיל פרישה ומי שמקבל קצבת זיקנה, שאירים או תלויים לפי חוק הביטוח הלאומי, הגמלה משולמת לו לפי קבוצת גיל (ראו בפרק זיקנה ושאיירים).

בשנת 2016 המשיכה הירידה הניכרת במספר המשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה ומספרן הגיע לכ-91 אלף בממוצע לחדש – ירידה של 7.5% לעומת 2015. בהתחשב בגידול הטבעי באוכלוסייה (של כ-1.8% מדי שנה) הירידה הריאלית גבוהה אף יותר.

שינויי חקיקה

בינואר 2017 השתנה מבחן הכנסה של הורים עצמאים (משפחות חד-הוריות), המקבלים גמלה להבטחת הכנסה. שיעור הקיזוז להכנסות מעבודה מעבר לסכום שאינו מובא בחשבון

1 ראו הערה 18 בפרק 1.

ירד מ-60% ל-25% לשכר ברוטו עד 3,270 ש"ח. מעבר לסכום זה נשאר שיעור הקיזוז 60%. התוכנית מופעלת כהוראת שעה למשך שנתיים, כדי לבחון את השפעת שינוי המדיניות על שיעור התעסוקה וההכנסה בקרב משפחות חד-הוריות. הורים עצמאים הזכאים לגמלה להבטחת הכנסה יכולים לקבל מענק עבודה ממס הכנסה רק אם התוספת לקצבה כתוצאה משינוי זה נמוכה ממענק עבודה. ההפרש ישולם במענק העבודה על ידי רשויות המס.

שינויי חקיקה נוספים בחוק הבטחת הכנסה הנוגעים למקבלי קצבאות בגיל הפרישה מפורטים בפרק זיקנה ושאיירים.

ההתפתחות במספר מקבלי הגמלה

את התקופה יוני 2003–דצמבר 2008 אפיינה מגמה של ירידה רצופה במספר המקבלים גמלה להבטחת הכנסה. תחילתה של מגמה זו ביישום החקיקה המחמירה ביוני 2003², והמשכה נבע מההשפעה המתמשכת של הקטנת ההכנסה המרבית המזכה בגמלה ומהשיפור במצב התעסוקה במשך בשנים 2004–2007 ומחצית 2008. הפעלתם של מרכזי התעסוקה במסגרת תוכנית מהל"ב באוגוסט 2005 ואורות לתעסוקה באוגוסט 2007 האיזו את המגמה. בשנת 2009 חל מפנה: מספר המשפחות המקבלות גמלה עלה בתחילת השנה והתייצב על רמה גבוהה יותר במחצית השנייה של השנה, כנראה בשל המשבר הכלכלי והעלייה בשיעור האבטלה באותה שנה (לוח 1). ב-2010 התחדשה הירידה במספר המקבלים, וחץ מעלייה חד-פעמית ב-2013, שנבעה בין היתר משינוי החקיקה (הרחבת הזכאות לבעלי רכב), המשיכה הירידה שהתעצמה ב-2015 ושוב ב-2016, למספר המשפחות הממוצע הנמוך מאז 1997. הסיבות לירידה בגמלה קשורות בין היתר לעלייה בשיעורי התעסוקה בשנים האחרונות, לירידה בשיעור העולים באוכלוסיית גיל העבודה (ראו להלן) ולשחיקה ברמת הגמלה.

בשלושת הרבעונים הראשונים של 2014 ירד מספר מקבלי הגמלה אך עלה ברבעון האחרון (בעקבות עיצומים בשירות התעסוקה³), ואילו ב-2015 נמשכה הירידה במהלך כל השנה, בחלקה בשל העלייה הטכנית במספר המקבלים בסוף 2014, אך גם ללא עלייה זו הואצה הירידה במספר המקבלים ב-2015 (תרשים 1). ב-2016 התעצמה הירידה שוב ושיעורה היה 7.5% – הגבוה ביותר מ-2008.

2 פירוט השינויים בסקירה שנתית 2002-2003.

3 פירוט בדוח שנתי 2014.

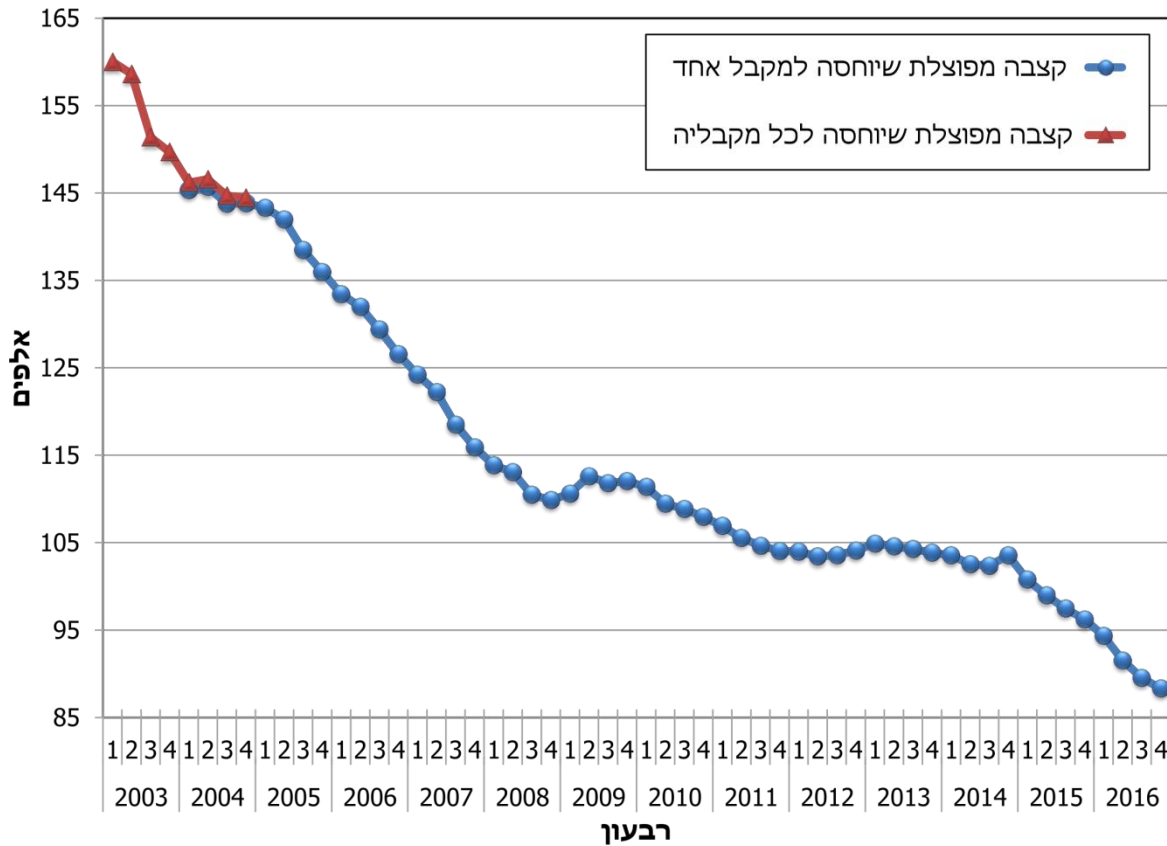
לוח 1: המשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה לפי ותק בארץ*
(ממוצע לחודש), 2016-2008

מועד	סך הכל		ותיקים		עולים	
	מספר מוחלט	שיעור השיוני	מספר מוחלט	שיעור השיוני	מספר מוחלט	שיעור השיוני
2008	111,808	-7.0	78,011	-5.4	33,798	-10.4
2009	111,765	-0.04	79,461	1.9	32,304	-4.4
2010	109,407	-2.1	79,102	-0.5	30,304	-6.2
2011	105,292	-3.8	77,443	-2.1	27,849	-8.1
2012	103,766	-1.4	77,945	0.6	25,821	-7.3
2013	104,399	0.6	80,084	2.7	24,315	-5.8
2014	102,993	-1.3	80,262	0.2	22,731	-6.5
2015	98,347	-4.5	77,316	-3.7	20,982	-7.7
2016	90,934	-7.5	71,754	-7.2	19,181	-8.6

* הוותק נקבע על-פי ותק תובע הגמלה.

בחינת מקבלי הגמלה לפי הוותק בארץ (הנקבע לפי תובע הגמלה) מעלה כי ב-2009, לצד הירידה הרציפה אך מתמתנת במספר משפחות העולים, עלה לראשונה מ-2004 מספר משפחות הוותיקים (לוח 1). ב-2010 השתנתה שוב המגמה – מספר משפחות הוותיקים ירד והסתמנה האצה בירידה במספר משפחות העולים בהשוואה ל-2009. ב-2010-2011 נמשכה מגמת הירידה הן של משפחות הוותיקים והן של משפחות העולים, אך זו נבעה ברובה מירידה במספר משפחות העולים המקבלות גמלה. לעומת זאת, ב-2012 ו-2014 עלה מספר משפחות הוותיקים המקבלות גמלה (ב-2.7% וב-0.2% בהתאמה), כך שמגמת הירידה בכלל המשפחות הזכאיות לגמלה נובעת מירידה במספר משפחות העולים שמותנה עקב העלייה במשפחות הוותיקים. ב-2015 וב-2016 מספר משפחות הוותיקים ירד (בשיעור של 3.7% ו-7.2% בהתאמה) והתחזקה הירידה במספר משפחות העולים (ב-7.7% ו-8.6% בהתאמה) מצב שגרם להאצת הירידה במספר המקבלים.

תרשים 1: המשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה לפי רבעון (אלפים), 2003-2016

[נתוני התרשים מופיעים בנספח בסוף קובץ זה](#)

מקבלי הגמלה - מאפיינים

הרכב משפחה וותק בארץ

הירידה שהסתמנה במספר המקבלים גמלה מאמצע 2003, מועד השינוי הגדול בגובה הגמלה והחמרת תנאי הזכאות, לוותה גם בשינוי ההרכב המשפחתי של המקבלים. מספרם של

משפחות חד-הוריות וזוגות עם ילדים ירד, ואילו מספר היחידים שקיבלו גמלה גדל. נוסף על השפעתם של שינויי החקיקה מ-2003 ואילך, ייתכן כי השינוי בהרכב המשפחה של המקבלים נבע גם מכך שלא כולם זכו לאותן הזדמנויות תעסוקה למרות צמיחת המשק. להלן כמה נתונים הממחישים את השינויים שחלו בהרכב המקבלים בעקבות שינויי החקיקה⁴ (לוח 2):

- חלקן של המשפחות החד-הוריות (הורה עצמאי) ירד בהדרגה, מ-33.2% בתחילת 2003 ל-24.3% ב-2014, אך עלה מעט מאז והגיע ל-25.1%.
- חלקם של הזוגות עם ילדים ירד, מ-24.4% ב-2003 ל-21% ב-2010, ומאז הוא נע בטווח מצומצם של 20.8% עד 21.8% ב-2016.
- במקביל לירידה בשיעור המשפחות עם ילדים ב-2003-2012, עלה חלקם של היחידים עלייה ניכרת – מ-36.5% ב-2003 ל-46.7% ב-2012, ובארבע השנים האחרונות ירד ל-45.4% ב-2016.
- חלקם הקטן למדי של הזוגות ללא ילדים גדל בהדרגה מ-5.9% ב-2003 ל-7.7% ב-2010 ומאז עלה באטיות עד 8.7% ב-2016.

שינויי החקיקה, שפגעו בעיקר במשפחות עם ילדים הובילו לירידה חדה בשיעורן ובמספרן מ-2003 עד אמצע 2005, ירידה מתונה עד 2012 והתייצבות עד 2015, ושוב ירידה ב-2016.

כאמור, ב-2016 חלה ירידה הן בשיעור משפחות הוותיקים והן במשפחות העולים. בקרב הוותיקים ירד שיעור הזוגות עם ילדים ואילו בקרב העולים עלה במעט שיעור היחידים עם ילדים. שינויים אלה בהרכבי המשפחה מתבטאים בירידה במספר המשפחות עם ילדים בכלל המקבלים.

4 על השינויים בהרכב המשפחה של מקבלי הגמלה בשנים 2004-2007 ראו **סקירה שנתית 2008**.

לוח 2: מקבלי גמלה להבטחת הכנסה לפי הרכב משפחה וותק בארץ
(מספרים ואחוזים), 2016-2013, 2003

אחוזים			מספרים			הרכב משפחה
עולים*	ותיקים	סך הכל	עולים	ותיקים	סך הכל	
ינואר-מארס 2003						
100.0	100.0	100.0	57,812	102,194	160,006	סך הכל
35.2	37.2	36.5	20,331	38,000	58,331	יחיד
47.6	25.1	33.2	27,529	25,662	53,191	יחיד + ילדים
7.6	4.7	5.9	4,398	5,070	9,468	זוג
9.6	32.7	24.4	5,554	33,462	39,016	זוג + ילדים
ממוצע 2013						
100.0	100.0	100.0	24,314	80,084	104,399	סך הכל
52.9	44.6	46.5	12,858	35,736	48,595	יחיד
33.4	21.3	24.2	8,125	17,091	25,216	יחיד + ילדים
9.1	7.4	7.8	2,220	5,909	8,129	זוג
4.6	26.7	21.5	1,111	21,348	22,459	זוג + ילדים
ממוצע 2014						
100.0	100.0	100.0	22,731	80,262	102,993	סך הכל
53.0	44.0	46.0	12,052	35,327	47,379	יחיד
34.0	21.5	24.3	7,727	17,263	24,990	יחיד + ילדים
8.3	7.8	7.9	1,896	6,273	8,169	זוג
4.6	26.7	21.8	1,055	21,400	22,455	זוג + ילדים
ממוצע 2015						
100.0	100.0	100.0	20,982	77,316	98,298	סך הכל
53.2	43.3	45.4	11,165	33,467	44,632	יחיד
34.4	22.0	24.7	7,221	17,045	24,265	יחיד + ילדים
7.8	8.2	8.1	1,636	6,357	7,992	זוג
4.6	26.4	21.8	961	20,448	21,408	זוג + ילדים
ממוצע 2016						
100.0	100.0	100.0	19,180	71,754	90,934	סך הכל
53.3	43.3	45.4	10,211	31,074	41,285	יחיד
34.7	22.6	25.1	6,665	16,197	22,862	יחיד + ילדים
7.6	8.9	8.7	1,456	6,413	7,868	זוג
4.4	25.2	20.8	849	18,070	18,919	זוג + ילדים

* מי שעלו לארץ מ-1990 ואילך.

עילות הזכאות

בהמשך לשינויים הדמוגרפיים שהסתמנו מ-2003, נצפו בעילות הזכאות המגמות האלה (לוח 3):

- חלקם של מחוסרי התעסוקה בכלל המקבלים עלה עד 2013 וירד ב-2014 ביתר שאת ב-2015 וב-2016. מנגד, מ-2013 עלה שיעור המועסקים בשכר נמוך, עלייה שהתחזקה ב-2016. משמעות תנודות אלה שמ-2011 עד 2013 חלה ירידה קלה בשיעור הממוצע של המקבלים בעילות המחייבות מבחן תעסוקה (העדר תעסוקה ושכר נמוך), התייצבות ב-2014 וחידוש הירידה ב-2015 וב-2016 עד רמה של 76.6% ממקבלי הגמלה (לעומת 80.1% ב-2010). את הירידה בשיעור המקבלים בעילה של מחוסרי תעסוקה אפשר לייחס גם למאמצי שירות התעסוקה במציאת עבודה. עם זאת, מרבית מקבלי הגמלה עדיין חייבים במבחן תעסוקה.
- חלקן של האמהות לילדים קטנים ירד עד 2012 ומאז עולה באטיות ומתייצב.
- חלקם של הבלתי ניתנים להשמה בני 55 ויותר ירד עד 2014, ומ-2015 לא נותרו כאלה במערכת.
- שיעור המקבלים גמלה בעילות הכשרה ואבחון מקצועי ירד – מ-2.5% במחצית הראשונה של 2005 עד 0.9% ב-2010. ב-2011 חזר שיעורם לזה שב-2009 – 1.1% מכלל המקבלים, אך שב וירד ב-2012. לאחר התייצבות ב-2014 שיעור הזכאים הללו היה ב-2016 0.4% בלבד.
- מספר המקבלים בעילות של שיקום או התמכרות (לסמים או לאלכוהול) עלה מעט. עיקר העלייה היתה במספר המכורים שאובחנו כמי שאינם יכולים להשתתף בתוכניות שיקום.

לוח 3: תובעי גמלה להבטחת הכנסה ובני זוגם לפי עילת הזכאות, 2016-2012

ממוצע 2016		ממוצע 2015		ממוצע 2014		ממוצע 2013		ממוצע 2012		העילה
מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	
117,723	100.0	127,699	100.0	133,618	100.0	134,528	100.0	133,800	100.0	סך הכל
69,827	59.3	80,477	63.0	88,294	66.1	89,701	66.7	88,843	66.4	מחוסר תעסוקה
469	0.4	587	0.5	564	0.4	505	0.4	984	0.7	בהכשרה או אבחון
20,367	17.3	19,041	14.9	17,524	13.1	17,340	12.9	17,952	13.4	שכר נמוך
3,246	2.8	3,123	2.4	3,103	2.3	3,153	2.3	3,182	2.4	מכורים
				89	0.1	260	0.2	765	0.6	לא ניתן להשמה (בני 55+)
9,145	7.8	10,051	7.9	10,415	7.8	10,394	7.7	10,221	7.6	אם לילדים קטנים
14,669	12.5	14,419	11.3	13,629	10.2	13,175	9.8	11,853	8.9	אחר

הכנסות

הירידה שאפיינה את מספר המקבלים גמלה להבטחת הכנסה בשנים 2004-2008 לוותה בעלייה בשיעור המשפחות העובדות מ-25.5% ל-28.6% (לוח 4). ב-2009 ירד שיעורן ועלה שוב עד 2011. ב-2012 שב שיעורן לרדת וב-2013 הגיע ל-26.8%. ב-2014 שב ועלה שיעור המועסקים עד 31.6% ב-2016. העלייה בין 2015 ל-2016 גבוהה למדי והיא משתקפת גם בניחות המגמות בעילות לקבלת הגמלה. יצוין שהעלייה בשיעור התעסוקה בתקופה זו התרחשה בכלל המשק, לא רק בקרב מקבלי הגמלה.

בהשוואה ל-2015, שיעור המועסקים עלה בקרב כל הרכבי המשפחה (מ-28.9% ל-31.6%) ובייחוד בקרב זוגות עם ילדים (מ-37.4% ל-44.3%). שיעור המשפחות המשתכרות עד 2,000 ש"ח ירד, ושל המשפחות המשתכרות 2,000-3,000 ש"ח – עלה (לוח 5). כלומר, לחלק גדול יותר מהמשפחות המקבלות גמלה היתה הכנסה מעבודה ורמת השכר השתפרה מעט אף שהיתה עדיין נמוכה. רק ל-11.8% מכלל המשפחות היה שכר הגבוה מ-3,500 ש"ח לחודש. יצוין שחלק ניכר מהזכאים לגמלה יוצאים ממערכת הבטחת הכנסה ברמת הכנסה זו.

לוח 4: שיעור המשפחות עם הכנסה מעבודה, לפי הרכב המשפחה, 2005, 2013-2016

שיעור בכלל המשפחות (%)	מספרים מוחלטים	הרכב המשפחה
ינואר – יולי 2005		
26.2	37,240	סך הכל
15.2	9,261	יחיד
43.7	17,313	יחיד + ילדים
25.1	2,327	זוג
25.7	8,340	זוג + ילדים
ממוצע 2013		
26.8	27,957	סך הכל
18.4	8,926	יחיד
39.3	9,919	יחיד + ילדים
24.4	1,984	זוג
31.7	7,128	זוג + ילדים
ממוצע 2014		
27.4	28,272	סך הכל
18.8	8,895	יחיד
39.9	9,970	יחיד + ילדים
23.6	1,932	זוג
33.3	7,475	זוג + ילדים
ממוצע 2015		
28.9	28,445	סך הכל
19.5	8,695	יחיד
40.9	9,933	יחיד + ילדים
22.5	1,801	זוג
37.4	8,015	זוג + ילדים
ממוצע 2016		
31.6	28,711	סך הכל
20.7	8,534	יחיד
43.5	9,952	יחיד + ילדים
23.5	1,852	זוג
44.3	8,373	זוג + ילדים

לוח 5: הכנסה מעבודה של משפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה לפי הרכב המשפחה, 2016-2014

רמת הכנסה (ש"ח)						הרכב המשפחה
+3,500	3,500-3,000	3,000-2,000	2,000-1,500	1,500-1,000	1,000-1	
ממוצע 2014						
10.7	6.4	31.0	18.6	21.6	11.7	סך הכל
0.2	1.7	23.7	20.6	35.2	18.7	יחיד
18.1	9.4	33.9	15.4	14.1	9.2	יחיד + ילדים
8.2	6.0	28.4	20.8	24.6	11.9	זוג
14.1	8.1	36.6	19.9	14.6	6.7	זוג + ילדים
ממוצע 2015						
11.1	6.6	33.1	18.7	20.3	10.3	סך הכל
0.2	2.0	26.3	21.9	33.0	16.7	יחיד
18.7	9.5	34.5	15.2	13.7	8.3	יחיד + ילדים
10.0	6.1	30.2	20.3	22.1	11.2	זוג
13.7	8.0	39.3	19.2	14.4	5.6	זוג + ילדים
ממוצע 2016						
11.8	6.9	36.5	20.0	15.8	9.0	סך הכל
0.3	2.4	30.9	25.1	26.6	14.8	יחיד
19.6	9.7	36.4	16.0	11.0	7.3	יחיד + ילדים
11.3	7.0	34.0	21.4	17.2	9.1	זוג
14.4	8.1	43.1	19.4	10.2	4.9	זוג + ילדים

בעקבות תיקון בחוק מאוגוסט 2012, גם בעלי רכב ששווי עד 40,760 ש"ח יכולים לקבל גמלה להבטחת הכנסה. בדצמבר 2016 החזיקו ברכב כ-9,900 משפחות – כ-300 משפחות יותר מאלה שהחזיקו ברכב בדצמבר 2015 ו-2014.

למרבית המשפחות (כ-67%, שהם כ-6,700 משפחות), סכום הגמלה נשאר בעינו למרות החזקת הרכב. למשפחות הנותרות הופחתה הגמלה ב-217 ש"ח בממוצע. כ-1,300 משפחות נוספות החזיקו בדצמבר 2016 ברכב לצרכים רפואיים לעומת 1,200 בדצמבר 2015.

גמלאות נוספות המשולמות למשפחה מהוות גם הן מקור הכנסה ומובאות בחשבון לצורך מבחן ההכנסות. 6.8% מן המשפחות בממוצע לחודש היו זכאיות לגמלאות נוספות מהביטוח הלאומי ב-2016 לעומת 6.3% ב-2015, והכנסתן הממוצעת לחודש מהן (חוץ מגמלאות

מחליפות שכר המחושבות כהכנסות מעבודה) היתה 1,791 ש"ח (בדומה ל-2015 – 1,785 ש"ח). לכ-9,800 משפחות (10.8%) היתה הכנסה גם מעבודה וגם מגמלאות הביטוח הלאומי, בסכום ממוצע של 3,264 ש"ח למשפחה.

הכנסה אפשרית נוספת היא זקיפת תשואה על נכסים – פיננסיים, בין היתר חסכונות בבנק ונכסי דלא נייד. בדצמבר 2016 רק כ-2,300 משפחות, שהן 2.6% מכלל המשפחות, היו בעלות נכס פיננסי שערכו גרם להקטנת גמלתם, לעומת כ-2,400 בדצמבר 2015. ההכנסה שנזקפה בממוצע למשפחה שגמלתה הופחתה היתה 87 ש"ח. לכ-800 משפחות היתה הכנסה מעבודה וזקיפת הכנסה מנכסים פיננסיים: הכנסה מעבודה – כ-2,230 ש"ח בממוצע, והכנסה מנכסים פיננסיים – 63 ש"ח בממוצע (הנמוכה מהממוצע הכללי).

בדומה להכנסה הנזקפת מנכסים פיננסיים, נזקפת הכנסה מנכסי דלא נייד. בדצמבר 2016 היה מספר המשפחות שלהן רכוש דלא נייד כ-2,900 (לעומת כ-3,000 בדצמבר 2015), שהן 3.3% מכלל המשפחות המקבלות גמלה. ההכנסה שנזקפה בממוצע לנדל"ן היתה 365 ש"ח. רק לכ-20 משפחות נזקפה הכנסה מנכס דלא נייד ומנכס פיננסי והיתה להם גם הכנסה מעבודה.

רמת הגמלה

בעקבות החקיקה בשנים 2002-2003, שהפחיתה במידה ניכרת את רמות הגמלה, השתנה מאוד הרכב המשפחות לפי שיעור הגמלה: שיעור מקבלי גמלה מוגדלת למי שטרם מלאו לו 55 ("זכאים קודמים"⁵) צנח מ-22% ב-2008 ל-3.6% ב-2016, ועלה בקרב בני 55 ויותר – מ-21% ב-2004 ל-30.3% ב-2011 (לוח 6). בשנים 2012-2016 נע שיעורן בין 29.2% ל-33.4%.

שיעור המשפחות המקבלות גמלה בשיעור הרגיל נמצא בירידה מ-2013 והגיע ל-39% ב-2016. שיעור היחידים בהן עלה עד 2012 ונמצא מאז במגמת ירידה. שיעור הזוגות עם ילדים היה בעלייה עד 2014 וירד ב-2015 ל-15.3% ושב ועלה ב-2016 ל-20.1%. שיעור המשפחות החד-הוריות (עד גיל 55) ירד עד 2012 ומאז עלה והגיע ל-21.7% ב-2016.

5 מי שהחלו לקבל הבטחת הכנסה בשיעור זה לפני יוני 2003.

לוח 6: מקבלי גמלה להבטחת הכנסה לפי הרכב המשפחה ושיעור הגמלה (אחוזים), 2012-2016

דצמבר 2016	דצמבר 2015	דצמבר 2014	דצמבר 2013	דצמבר 2012	הרכב משפחה
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
23.9	25.0	26.1	26.5	27.0	יחיד המקבל שיעור רגיל
1.8	2.0	2.3	2.5	2.7	יחיד המקבל שיעור מוגדל (פחות מ-55, "זכאים קודמים"*)
21.2	19.9	18.9	18.7	18.7	יחיד המקבל שיעור מוגדל (+55)
21.7	21.4	21.1	20.9	20.8	אם עצמאית** (פחות מ-55)
7.9	7.3	6.9	6.7	6.7	זוג המקבל שיעור מוגדל (+55)
14.2	15.3	15.7	15.4	14.5	זוג + ילדים המקבל שיעור רגיל
1.6	1.9	2.2	2.5	2.9	זוג + ילדים המקבל שיעור מוגדל (פחות מ-55, "זכאים קודמים"*)
4.3	4.1	3.9	3.8	3.8	זוג + ילדים המקבל שיעור מוגדל (+55)
3.4	3.1	2.9	3.0	2.9	אחר

* מי שהחלו לקבל הבטחת הכנסה בשיעור זה לפני יוני 2003.
 ** יחידנית (גם אב).

תשלומים

רמת הגמלה

ב-2016 נשארו סכומי הגמלה כפי שהיו ב-2014 וב-2015 בגלל ירידת המדד (הנקבע ל-2016 לפי היחס שבין מדד נובמבר 2015 למדד נובמבר 2014). רמת הגמלה עלתה ב-0.5% במחירים ריאליים אך במונחי שכר ממוצע ירדה ב-2.2% (לוח 7).

קצבת הילדים מגדילה את רמת ההכנסה של משפחות עם ילדים. משפחות שבהן שלושה ילדים או יותר זכאיות במסגרת הגמלה לתוספת לילד השלישי והרביעי המשולמת עם קצבת הילדים. כך למשל, אם עצמאית (יחידנית) עם שלושה ילדים שטרם מלאו לה 55, ואשר לפי חוק הבטחת הכנסה מקבלת 39% מהסכום הבסיסי שהם 35.3% מהשכר הממוצע במשק – קיבלה בפועל, עם קצבת הילדים והתוספת לשלושה ילדים, 41.9% מהשכר הממוצע.

לוח 7: הגמלה להבטחת הכנסה במחירים קבועים וכאחו מהשכר הממוצע במשק*, לפי הרכב המשפחה, 2016-2012

שנה	יחיד		זוג עם שני ילדים		אם עצמאית**		שיעור רגיל		שיעור מוגדל	
	מחירי 2016 (ש"ח)	אחוז הממוצע	מחירי 2016 (ש"ח)	אחוז הממוצע	מחירי 2016 (ש"ח)	אחוז הממוצע	שיעור רגיל	שיעור מוגדל	מחירי 2016 (ש"ח)	אחוז הממוצע
למבוגר במשפחה לא מלאו 55 שנה										
2012	1,688	19.1	1,898	21.4	3,290	37.2	2,827	31.9	3,290	37.2
2013	1,685	18.9	1,897	21.2	3,287	36.8	2,823	31.6	3,287	36.8
2014	1,710	18.9	1,923	21.2	3,333	36.8	2,863	31.6	3,333	36.8
2015	1,721	18.5	1,935	20.8	3,355	36.0	2,881	31.0	3,355	36.0
2016	1,730	18.1	1,946	20.3	3,373	35.3	2,897	30.3	3,373	35.3
לפחות אחד מבני המשפחה מעל גיל 55										
2012	2,110	23.8	2,110	23.8	4,255	48.1	4,177	47.2	4,177	47.2
2013	2,107	23.6	2,107	23.6	4,265	47.7	4,171	46.7	4,171	46.7
2014	2,137	23.6	2,137	23.6	4,348	48.0	4,231	46.7	4,231	46.7
2015	2,150	23.1	2,150	23.1	4,376	47.0	4,258	45.7	4,258	45.7
2016	2,162	22.6	2,162	22.6	4,400	46.0	4,281	44.8	4,281	44.8

* כפי שמדדה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

** יחידנית (גם אב).

היקף התשלומים

תשלומי הגמלה להבטחת הכנסה הגיעו ב-2016 ל-2.27 מיליארד ש"ח – ירידה ריאלית של 8.6% לעומת 2015, בשל ירידה חדה במספר המקבלים (7.5%) וירידה קטנה בקצבה הממוצעת (0.2%) (לוח 8).

לוח 8: **תשלומי הגמלה להבטחת הכנסה (ללא הוצאות מינהל, מיליוני ש"ח),**
2016-2012

שנה	מחירים שוטפים	מחירי 2016
2012	2,493	2,513
2013	2,583	2,565
2014	2,593	2,562
2015	2,494	2,480
2016	2,266	2,266

נספח: נתוני התרשימים

נתוני תרשימים 1: המשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה לפי רבעון (אלפים), 2016-2003

שנה	רבעון	קצבה מפוצלת שיוחסה למקבל אחד	קצבה מפוצלת שיוחסה לכל מקבליה
2003	1		160.01
	2		158.63
	3		151.36
	4		149.68
2004	1	145.35	146.19
	2	145.69	146.58
	3	143.77	144.70
	4	143.83	144.45
2005	1	143.32	
	2	141.98	
	3	138.48	
	4	135.98	
2006	1	133.46	
	2	131.97	
	3	129.38	
	4	126.54	
2007	1	124.21	
	2	122.23	
	3	118.52	
	4	115.92	
2008	1	113.86	
	2	113.05	
	3	110.46	
	4	109.87	
2009	1	110.62	
	2	112.60	
	3	111.81	
	4	112.03	

קצבה מפוצלת שיוחסה לכל מקבליה	קצבה מפוצלת שיוחסה למקבל אחד	רבעון	שנה
	111.36	1	2010
	109.49	2	
	108.82	3	
	107.97	4	
	106.90	1	2011
	105.54	2	
	104.67	3	
	104.06	4	
	103.99	1	2012
	103.42	2	
	103.58	3	
	104.07	4	
	104.90	1	2013
	104.58	2	
	104.24	3	
	103.87	4	
	103.53	1	2014
	102.54	2	
	102.35	3	
	103.55	4	
	100.75	1	2015
	98.94	2	
	97.47	3	
	96.23	4	
	94.36	1	2016
	91.53	2	
	89.54	3	
	88.31	4	